

**ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Τάξη : Γ' Λυκείου

**ΦΥΛΛΑΔΙΟ 5 : Η έννοια της παραγώγου -
Κανόνες παραγωγίσης -
Ρυθμός μεταβολής**

39ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

1. Δίνεται η συνάρτηση f για την οποία ισχύει $|f(x) - x| \leq x^2$. Να βρείτε το $f'(0)$.
2. Έστω f παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ με $f(1) = -1$ και $f(x) \leq 2x^2 + 2x - 5$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να βρείτε το $f'(1)$.
3. Δίνεται η συνάρτηση $f : [2, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ για την οποία ισχύει $(x-2)f(x) \geq x^2 - \eta\mu x$ για κάθε $x \in (2, +\infty)$, με $f(2)=0$. Να εξετάσετε αν η f είναι παραγωγίσιμη στο $x_0=2$.
4. Δίνονται οι συναρτήσεις $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ παραγωγίσιμες στο $x_0 = 1$, για τις οποίες ισχύει $f(1) = g(1) = 0$ και $f(x) + x \leq g(x) + x^2$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να δείξετε ότι $f'(1) - g'(1) = 1$.
5. Αν η συνάρτηση f είναι συνεχής και ισχύει $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(x) - \sigma\upsilon\nu x}{x} = 3$, να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης της f στο $x_0=0$.
6. Δίνεται η συνάρτηση $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, παραγωγίσιμη στο $x_0 = 0$ για την οποία ισχύει $|f(x) - 3x| \leq \eta\mu^2 x$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να δείξετε ότι :
  - α) $f'(0) = 3$
  - β) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(9x) - f(x)}{f(2x)} = 4$
7. Αν η συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη στο x_0 να υπολογίσετε το όριο
$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x_0 + 3h) + f(x_0 + 2h) - 3f(x_0 + h) + f(x_0)}{h}$$
.
8. Δίνεται η συνάρτηση $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, παραγωγίσιμη στο $x_0=0$, για την οποία ισχύει $f^3(x) + 3xf(x) = x^3 - 1$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Να βρείτε το $f'(0)$.
9. Έστω $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ συνεχείς στο $x_0 = 0$ και $f^2(x) + g^2(x) \leq x^2 \cdot e^{-\frac{1}{x^2}}$ για κάθε $x \in \mathbb{R}^*$. Να δείξετε ότι $f'(0) = g'(0) = 0$.
10. Αν η συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη στο 0 με $f'(0) = \alpha$, η γραφική της παράσταση δε διέρχεται από την αρχή των αξόνων και ισχύει $f(x+y) = f(x) \cdot f(y)$ για κάθε $x, y \in \mathbb{R}$, να δείξετε ότι :
  - α. $f(0) = 1$
  - β. $f'(x_0) = \alpha f(x_0)$ για κάθε $x_0 \in \mathbb{R}$.
11. Η συνάρτηση f είναι ορισμένη στο $\mathbb{R}$ και για κάθε $x, y \in \mathbb{R}$ ισχύει : $f(x+y) = yf(x) + xf(y) + f(x) \cdot f(y) + xy - x - y$. Αν η f είναι παραγωγίσιμη στο $x_0 = 0$ με $f'(0) = 1$ και $f(x) \neq 0$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$ να δείξετε ότι :
  - α. $f(0) = 1$

- β. η f παραγωγίζεται σε κάθε $x_0 \in \mathbb{R}$.
12. Δίνεται η παραγωγίσιμη συνάρτηση $g : \mathbb{R}^* \rightarrow \mathbb{R}$ για την οποία ισχύει $g(xy) = g(x) - g(y)$ για κάθε $x, y \in \mathbb{R}$. Να δείξετε ότι $xg'(x) + yg'(y) = 0$.
13. Να βρείτε την παράγωγο των συναρτήσεων :
- $f(x) = \eta\mu(\sigma\upsilon\nu^2 x) \cdot \sigma\upsilon\nu(\eta\mu^2 x)$
  - $f(x) = \sqrt[5]{(2x-1)^3}$
  - $f(x) = \sqrt[6]{x^8}$
14. Να βρείτε πολυώνυμο $P(x)$ τέτοιο ώστε για κάθε $x \in \mathbb{R}$ να ισχύει :
 $P(x) + P'(x) - P''(x) = x^3 - 7x^2 - 20x + 18$
15. Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^3 + 2x$.
- Να δείξετε ότι η f αντιστρέφεται
  - Να βρείτε το $(f^{-1})'(3)$.
16. Αν για την παραγωγίσιμη συνάρτηση $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ισχύει $g(x) \geq |x|$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$, να δείξετε ότι $g(0) > 0$.
17. Θεωρούμε τις συναρτήσεις $f(x) = x\eta\mu \frac{1}{x}$, $x \in (0, +\infty)$ και $g(x) = -x^6 \cdot f''(x) - x$, $x \in (0, +\infty)$.
- Να βρείτε το $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)$
  - Να βρείτε το $\lim_{x \rightarrow +\infty} g(x)$
  - Να βρείτε το $\lim_{x \rightarrow +\infty} g'(x)$
  - Να δείξετε ότι υπάρχει $x_0 \in (0, \frac{2}{\pi})$ τέτοιο ώστε $g'(x_0) = 0$.
18. Δίνεται η συνάρτηση f με τύπο $f(x) = \begin{cases} x + \lambda\eta\mu \frac{\pi x}{4}, & x < 1 \\ x^2 + \kappa x, & x \geq 1 \end{cases}$. Να προσδιορίσετε τα $\kappa, \lambda \in \mathbb{R}$ ώστε η f να είναι παραγωγίσιμη στο $x_0 = 1$.
19. Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^2 - x^3$. Να αποδείξετε ότι η εφαπτομένη της γραφικής παράστασης C_f της f σε τυχαίο σημείο της M έχει και άλλο κοινό σημείο με τη C_f .
20. Να βρείτε πολυωνυμική συνάρτηση f για την οποία ισχύει $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(x)}{x^2 + x + 3} = 4$ και η εφαπτομένη της C_f στο σημείο $M(-1, 4)$ είναι κάθετη στην ευθεία

$$\delta : x + 2y - 5 = 0.$$

- 21.** Δίνονται οι συναρτήσεις $f(x) = e^{ax+\beta}$ και $g(x) = x^2 - x + 1$. Να βρείτε τις τιμές των αριθμών a και β ώστε οι καμπύλες με εξισώσεις $y = f^{(4)}(x)$ και $y = g(x)$ να έχουν κοινό το σημείο $A(1, g(1))$ και συγχρόνως κοινή εφαπτομένη σ' αυτό.
- 22.** Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = 2x^3 + 6x - 3$.
- α.** Να δείξετε ότι η f είναι 1-1
- β.** Να βρείτε την εφαπτομένη της γραφικής παράστασης $C_{f^{-1}}$ της f^{-1} στο σημείο της $A(5, f^{-1}(5))$
- 23.** Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = ax^2 - 3x + \beta$. Να βρείτε τους αριθμούς a, β, γ ώστε η ευθεία $y = \beta x + \gamma$ να εφάπτεται της C_f στο σημείο $A(1, 2)$.
- 24.** Να προσδιορίσετε τον αριθμό λ ώστε η ευθεία $y = \lambda x + 1$ να εφάπτεται στη γραφική παράσταση της συνάρτησης $f(x) = -\frac{1}{x}$. Στη συνέχεια να βρείτε τις συντεταγμένες του σημείου επαφής.
- 25.** Δίνεται η συνάρτηση $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με $f(x) = x^2 - 2x \sin \alpha + 1 - \eta \mu \alpha$, $\alpha \in [0, \frac{\pi}{2}]$.
Να υπολογίσετε το α και μέσω αυτού να ορίσετε την $f(x)$ ώστε η γραφική παράσταση της f να δέχεται τον άξονα $x'x$ ως εφαπτόμενη.
- 26.** Να βρείτε το θετικό αριθμό α ώστε η διχοτόμος της γωνίας $1^{\text{ου}}$ και $3^{\text{ου}}$ τεταρτημορίου του ορθοκανονικού συστήματος $x'x$ και $y'y$ να είναι εφαπτομένη της γραφικής παράστασης της συνάρτησης $f(x) = a^x$.
- 27.** Δίνεται η παραβολή με εξίσωση $y = x^2 - 5x + 6$ και τα σημεία της παραβολής $P_1(x_1, y_1)$ και $P_2(x_2, y_2)$ με $x_1 = 3$ και $x_2 = 5$. Να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης της παραβολής που είναι παράλληλη προς τη χορδή P_1P_2 .
(Εξετάσεις ΑΣΕΠ 2006 – Μαθηματικών)
- 28.** Έστω η συνάρτηση $f(x) = \frac{\ln(\kappa x)}{x}$, $\kappa > 0$, $x > 0$.
- α.** Να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης στο σημείο $A(\lambda, f(\lambda))$, $\lambda > 0$.
- β.** Να δείξετε ότι η εφαπτομένη της C_f στο $A(\lambda, f(\lambda))$ διέρχεται από σταθερό σημείο καθώς το κ διατρέχει το διάστημα $(0, +\infty)$.
- 29.** Δίνεται η συνάρτηση με τύπο $f(x) = \frac{\lambda}{x}$, $\lambda \neq 0$. Να δείξετε ότι :
- α.** Η εφαπτομένη της C_f σε τυχαίο σημείο, σχηματίζει με τους άξονες $x'x$ και $y'y$ τρίγωνο με σταθερό εμβαδό
- β.** Η εφαπτομένη της C_f σε τυχαίο σημείο δεν έχει κανένα άλλο κοινό σημείο με

τη C_f .

30. Δίνονται οι παραγωγίσιμες συναρτήσεις στο $\mathbb{R}$, f , g για τις οποίες ισχύει $g'(x) \neq 0$, g' συνεχής στο 200 και $f(x) = \frac{g(x)}{g'(x)}$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Αν το σημείο $A(200,0)$ είναι κοινό σημείο των C_f και C_g να βρείτε την εφαπτομένη της C_f στο A .

31. Δίνεται η συνάρτηση f δύο φορές παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ για την οποία ισχύουν $f(x) = x - e^{3x} - 2 + f'(x)$ και $f(x) = x + \frac{1}{9}f''(x)$.

α) Να δείξετε ότι $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = +\infty$

β) Να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης της γραφικής παράστασης της f στο σημείο $A(0, f(0))$.

γ) Να αποδείξετε ότι η γραφική παράσταση της f δεν δέχεται οριζόντια εφαπτομένη.

32. Έστω συνάρτηση $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με συνεχή πρώτη παράγωγο για την οποία ισχύει $f(\eta\mu x) = x - \eta\mu^2 x$ για κάθε $x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$.

α. Να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης της γραφικής παράστασης C_f της f στο σημείο $A(0, f(0))$

β. Να δείξετε ότι υπάρχει $\xi \in \left(0, \frac{\sqrt{2}}{2}\right)$ τέτοιο ώστε $f'(\xi) = \xi$

γ. Να υπολογίσετε το $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(x) \cdot f'(x) - \eta\mu 3x}{\sqrt{x+1} - 1}$.

33. Η κορυφή μιας σκάλας μήκους 5m ακουμπάει σε έναν τοίχο και σε σημείο που απέχει 4m από το έδαφος. Τη χρονική στιγμή t_0 η σκάλα γλιστράει και ο ρυθμός πτώσης του άνω άκρου είναι 0,1 m/sec. Να βρείτε τη χρονική στιγμή t_0 :

α) το ρυθμό με τον οποίο το άλλο άκρο της σκάλας απομακρύνεται από τον τοίχο

β) το ρυθμό μεταβολής του εμβαδού του τριγώνου που ορίζει η σκάλα με τον τοίχο και το έδαφος.

34. Σε ένα σύστημα συντεταγμένων Oxy σχεδιάζουμε την ημιευθεία ε , $y=x+1$, $x \geq 0$. Ένα σώμα A κινείται πάνω στην ε και έστω η B η προβολή του στον ημιάξονα Ox . Τη χρονική στιγμή t_0 οι συντεταγμένες του A είναι (3,4) και η τετμημένη του αυξάνεται με ρυθμό 2 cm/s. Τη χρονική στιγμή t_0 να βρείτε το ρυθμό μεταβολής :

α. του εμβαδού (OAB)

β. της απόστασης $d=(OA)$

γ. της γωνίας $\theta = \widehat{AOB}$.

- 35.** Έστω η συνάρτηση με τύπο $f(x) = \frac{1}{4}x^2$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$.
- Να βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης της γραφικής παράστασης C_f της f στο σημείο $A(6, f(6))$
  - Ένα σώμα κινείται στη C_f . Τη χρονική στιγμή t_0 το σώμα βρίσκεται στο σημείο $A(6, f(6))$ και η τεταγμένη του αυξάνεται με ρυθμό 4 cm/s. Τη χρονική στιγμή t_0 να βρείτε το ρυθμό μεταβολής :
    - της τεταγμένης του σώματος
    - της γωνίας που σχηματίζει η εφαπτομένη της C_f στο σημείο $A(6, f(6))$ με τον άξονα $x'x$.
- 36.** Έστω $z \in \mathbb{C}$ με $|iz + 2 - i| = |z - 5 - 6i|$.
- Να βρείτε το γεωμετρικό τόπο των εικόνων $M(z)$
  - Η εικόνα $M(z)$ κινείται στο γεωμετρικό τόπο του **α)** ερωτήματος και τη χρονική στιγμή t_0 είναι $M(z) = A(3, 4)$ και το $\text{Re}(z)$ αυξάνεται με ρυθμό 2 cm/s. Τη χρονική να βρείτε το ρυθμό μεταβολής :
    - του $\text{Im}(z)$
    - του $|z|$.
- 37.** Έστω $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ συνεχής στο $x_0 = 0$ με $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{f(x) + 1 - e^{2x}}{\eta\mu 3x} = 0$.
- Να δείξετε ότι η f είναι παραγωγίσιμη στο $x_0 = 0$
  - Αν $h(x) = \frac{f(x)}{e^x}$, να δείξετε ότι οι εφαπτόμενες των C_f και C_h στα σημεία $A(0, f(0))$ και $B(0, h(0))$ είναι παράλληλες.
- 38.** Δίνεται η παραγωγίσιμη συνάρτηση $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$. Αν η f είναι 1-1 και $f^{-1}(x) = e^x + x^3 - 1$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$ τότε :
- Να λύσετε την εξίσωση $f(x) = 0$
  - Να δείξετε ότι $f'(x) = \frac{1}{e^{f(x)} + 3f^2(x)}$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$
  - Να δείξετε ότι η εξίσωση της εφαπτομένης της C_f στο σημείο $(0, f(0))$ είναι η $\varepsilon : y = x$
  - Να δείξετε ότι η εφαπτομένη της C_f στο σημείο $(e, f(e))$ είναι κάθετη στην ευθεία $\eta : y + (e+3)x - 200 = 0$.